

PTA-GIDS

Erratum okt 2025_3 mavo_rekenen
Erratum nov 2025_3 mavo_biologie
Erratum sep 2026_4 mavo_Duits
Erratum sep 2026_4 mavo_natuur en scheikunde II

Geldig voor:
3 mavo in 2025-2026
4 mavo in 2026-2027

Inleiding

In deze gids vind je het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) voor de 3-mavolichting van augustus 2025 van het Herbert Vissers College (HVC). Het schoolexamen bevat zowel de onderdelen die in 3-mavo als in 4-mavo worden afgenomen.

Op het Herbert Vissers College wordt jaarlijks het (school)examenreglement en de PTA-gids voor het hele cohort samengesteld.

Dit wordt voor 1 oktober verstrekt of toegezonden aan:

- de kandidaten en hun wettelijk vertegenwoordigers;
- de inspectie

Het kan voorkomen dat het programma of het reglement voor het cohort wijzigt. Wijzigingen worden digitaal gepubliceerd.

Voor de leesbaarheid van het document is ervoor gekozen de mannelijke variant te gebruiken. Overal waar de mannelijke variant staat, kan ook het vrouwelijke equivalent gelezen worden.

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A	Arm en Rijk	Schriftelijke toets	15	ja	2	50	SE	AK/K/1, AK/K/2, AK/K/3, AK/K/7, AK/V/4, AK/V/7, AK/V/8
SE-B	Energiebronnen	Schriftelijke toets	15	ja	3	50	SE	AK/K/1, AK/K/2, AK/K/3, AK/K/5, AK/V/2, AK/V/7, AK/V/8
SE-C	Grenzen en Identiteit	Schriftelijke toets	15	ja	4	50	SE	AK/K/1, AK/K/2, AK/K/3, AK/K/9, AK/V/6, AK/V/7, AK/V/8
SE-D	Bevolking en Ruimte	Schriftelijke toets	18	ja	5	50	SE+CE	AK/K/1, AK/K/2, AK/K/3, AK/K/8, AK/V/5, AK/V/7, AK/V/8
SE-E	Water	Schriftelijke toets	18	ja	6	50	SE+CE	AK/K/1, AK/K/2, AK/K/3, AK/K/6, AK/V/3, AK/V/7, AK/V/8
SE-F	Weer en Klimaat	Schriftelijke toets	19	ja	7	50	SE+CE	AK/K/1, AK/K/2, AK/K/3, AK/K/4, AK/V/3, AK/V/7, AK/V/8
			100					

Vak: Biologie**BI****schooljaren**
3-mavo 2025-2026
4-mavo 2026-2027

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.
Er wordt gewerkt met de methode "Biologie voor jou" de MAX methode.

Erratum 3 mavo, november 2025

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	Thema 1: organen en cellen	Schriftelijke toets	vervalt	ja	1	50	SE + CE	Bi/K/2/3/4/12/13
SE-2	Thema 2: voortplanting en ontwikkeling	Schriftelijke toets	13 (was 10)	ja	2	50	SE + CE	Bi/K/2/3/10/11/12/13
SE-3	Thema 5: stevigheid en beweging	Schriftelijke toets	13 (was 10)	ja	3	50	SE	Bi/K/1/2/3/4/8/12
SE-4	Thema 6: ecologie Thema 7: duurzaam leven	Schriftelijke toets	14 (was 10)	ja	4	100	SE + CE	Bi/K/2/3/4/6/7
SE-5	Thema 9: planten	Schriftelijke toets	20	ja	5	50	SE + CE	Bi/K/3/4/6/9/12
SE-6	Thema 14: gaswisseling Thema 13: transport	Schriftelijke toets	20	ja	6	100	SE + CE	Bi/K/1/3/4/5/6/9/10/11
SE-7	Thema 10: regeling Thema 11: zintuigen	Schriftelijke toets	20	ja	7	100	SE + CE	Bi/K/2/3/4/6/9/11/12
			100					

Vak: Bouw, wonen en interieur
praktijk gericht vak

pvBWI

schooljaren
3-mavo 2025-2026
4-mavo 2026-2027

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Summatief wordt elke periode afgesloten met een praktijkcijfer (PO).

In periode één werken de leerlingen aan basisvaardigheden die essentieel zijn voor de veiligheid en het ontwikkelen van producten die in dit PGV worden aangeboden.

In jaar twee starten de leerlingen met het maken van een eigen ontwerp (meubel), waarna ze in periode twee en drie, een opdracht uitvoeren voor een opdrachtgever.

De leerling sluit het PGV af met een eindproduct, presentatie en een reflectie.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-PO A	Ontdekken/onderzoeken, gebruiken gereedschap, machines en materialen.	Praktische opdracht	10	nee	1	n.v.t.	SE	B1 A2 B11
SE-PO B	Ontdek de veelzijdigheid aan beroepen en werkzaamheden in de woningbouw van ontwerp tot (duurzame) bouw.	Praktische opdracht	10	nee	2	n.v.t.	SE	A2 B4 B6 B7 B11
SE-PO C	Afbouw van ruwbouw naar een perfect afgewerkte woning.	Praktische opdracht	10	nee	3	n.v.t.	SE	A1 A2 B5 B6C14 C15 C16
SE-PO D	Werkveld design en decoratie. Digitale vaardigheden inzetten om een fysiek product te realiseren.	Praktische opdracht	10	nee	4	n.v.t.	SE	B4 B7 B10 C16
SE-PO E	Interieur en meubelindustrie . Ontwerpen en vervaardigen	Praktische opdracht	10	nee	5	50	SE	A1 A2 B6 B4 B7 B8 B9 B10 B11 C13 C14 C15 C16
SE-PO F	Werken voor een opdrachtgever. Leerlingen hebben contact met de klant, ontwerpen, begroten en maken een product voor een realistische opdrachtgever.	Praktische opdracht	25	nee	6	n.v.t.	SE	A1 A2 B6 B4 B7 B8 B9 B10 B11 C12 C13 C14 C15 C16 C17
SE-PO G	Eindproduct/Presentatie/reflectie	Praktische opdracht	25	nee	7	n.v.t.	SE	B6 B7 B9 B10 B11
			100					

Vak: Dienstverlening en producten**pvd&p****schooljaren**
3-mavo 2025-2026
4-mavo 2026-2027**praktijk gericht vak****Inleiding** Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Elke periode is er een praktisch Schoolexamen die bestaat uit onderdelen die een leerling in de periode heeft gemaakt.

Elke periode werken de leerlingen aan 1 van de programma specifieke vaardigheden uit het PTA. Elk

Programma specifieke vaardigheid uit domein C wordt afgesloten met een presentatie.

Tussentijds leveren de leerlingen verschillende opdrachten in. Dit leveren ze in via een verslag, waarvoor de leerlingen ook een cijfer voor krijgen.

Gedurende de twee schooljaren komen alle punten zoals genoemd in het examenprogramma aan de orde:

Domein A Praktijkgerichte opdrachten

Domein B Programma overstijgende vaardigheden

Domein C Programma specifieke vaardigheden

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijds duur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-PO A	Eindterm 12 Ontwerp een omgeving: ontwerp een kantine	Praktische opdracht	10	nee	1	n.v.t.	SE	C12
SE-PO B	Eindterm 12 Ontwerp een omgeving: ontwerp het Vennepenhout	Praktische opdracht	10	nee	2	n.v.t.	SE	B4, C12
SE-PO C	Eindterm 15 Adviseren over een proces: Logistiek	Praktische opdracht	10	nee	3	n.v.t.	SE	A1, C15
SE-PO D	Eindterm 13 Maken van een technisch product + Eindterm 16 Adviseren over een evenement: Up Cycle	Praktische opdracht	10	nee	4	n.v.t.	SE	B6, B10, C13, C16
SE-PO E	Eindterm 17 Organiseren van een activiteit: de rondreis	Praktische opdracht	20	nee	5	n.v.t.	SE	A1,B3, B4, B6, B8,B9 B11, C17
SE-PO F	Eindterm 14 Maken van een mediaproduct: Cybersecurity	Praktische opdracht	20	nee	6	n.v.t.	SE	B5, B7, B11, C14
SE-PO G	Eindterm 16 Adviseren over een evenement: Schiphol	Praktische opdracht	20	nee	7	n.v.t.	SE	A1, A2, B6, B11, C16
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Erratum 4 mavo, september 2026

Het Schoolexamen bestaat uit:

Extensief lezen: 3 toetsen (A)
Methodetoetsen: 2 toetsen (B)
Kijk- / luistervaardigheid: 1 toets (C)
Schrijfvaardigheid: 1 toets (D)
Spreek- en Gespreksvaardigheid: 1 toets (MO)

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A1	Extensief Lezen ERK-niveau A1 (in eigen beheer afspreken met leerlingen)	Schriftelijke toets	5	nee	2	50	SE + CE	K4 V1
SE-A2	Extensief Lezen ERK-niveau A2 (in eigen beheer afspreken met leerlingen)	Schriftelijke toets	5	nee	3	50	SE + CE	K4 V1
SE-B1	Samengestelde methodetoets 1 + Examenidoom	Schriftelijke toets	5	ja	4	50	SE	K1 K2 K3
SE-B2	Samengestelde methodetoets 2 + Examenidoom	Schriftelijke toets	15	ja	5	50	SE	K1 K2 K3
SE-A3	Extensief lezen ERK-niveau B1 (in eigen beheer afspreken met leerlingen)	Schriftelijke toets	10	nee	6	50	SE + CE	K4 V1
SE-C	Kijk- en Luistervaardigheid	Kijk- en luister toets	20	ja	6 of 7	60	SE	K5
SE-D	Schrijfvaardigheid	Schriftelijke toets	20	ja	6	50	SE	K2 K3 K7
SE-MO	Gespreksvaardigheid	Mondelinge toets	20	ja	7	20	SE	K1 K2 K3 K6 V4
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Voor dit vak wordt gebruik gemaakt van Pincode 3 VMBO-GT druk 7.1 & Pincode 4 VMBO-GT druk 7.1

De toetsen die in het 3e leerjaar worden afgenomen zijn:

- * Toetsweek 1, 2 en 4 een SE
- * PO over een economische onderwerp

De toetsen die in het 4e leerjaar worden afgenomen zijn:

- * Elke toetsweek een SE,
- * PO over en examenonderdeel

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A	Natuur en Milieu Hoofdstuk 2	Schriftelijke toets	5	ja	1	50	SE	EC/K/8
SE-B	Consumptie en consumentenorganisaties Hoofdstuk 4	Schriftelijke toets	5	ja	2	50	SE	EC/K/4B
SE-C	Arbeid en bedrijfsleven Hoofdstuk 5 + 6	Schriftelijke toets	5	ja	4	50	SE	EC/K/1, EC/K/5B
SE-D	Consumptie Hoofdstuk 1 + 2	Schriftelijke toets	20	ja	5	50	SE	EC/K/4A EC/V1: 5,6
SE-E	Arbeid en productie en Overheid en bestuur Hoofdstuk 3 + 4 + 5	Schriftelijke toets	20	ja	6	100	SE	EC/K/5A EC/V1: 1,7,8 EC/K/6
SE-F	Verrijgingsstof en Internationale ontwikkelingen Hoofdstuk 6 + 7 + 8	Schriftelijke toets	20	ja	7	100	SE	EC/V1: 2,3,4 EC/K/7
SE-PO1	Praktische opdracht in 3 mavo Leerlingen maken een presentatie en presenteren een economisch onderwerp naar keuze.	Praktische opdracht	10	nee	1-4	nvt	SE	EC/K/1, EC/K/2, EC/K/3
SE-PO2	Praktische opdracht in 4-mavo Pecha Kucha	Praktische opdracht	15	nee	5	100	SE	EC/K/1, EC/ EC/V/2 EC/V/3
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.
Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A	Formele brief, schrijfvaardigheid	Schriftelijke toets	25	ja	5	100	SE	D1/2
SE-B	Kijk- en luistervaardigheid Cito. Deze wordt afgenomen op landelijke adviesdatum voor 4 mavo.	Kijk- en luister toets	25	ja	6 of 7	100	SE	B
SE-C	Eindexamenidoom	Schriftelijke toets	20	ja	6	50	SE + CE	A
SE-MO1	English Speaking World Project dat wordt afgesloten met een presentatie	Praktische opdracht	10	nee	4	nvt	SE + CE	A/C2/E1
SE-MO2	Spreekvaardigheid: Gespreksvaardigheid. In duo's voeren de leerlingen een gesprek met twee docenten over onderwerpen die bekend geacht mogen worden, van persoonlijk belang of binnen het persoonlijk interessegebied, en zaken die van belang zijn voor het dagelijks leven.	Mondelinge toets	20	ja	7	15	SE	C1/2
			100					

Inleiding Godsdienst/levensbeschouwing heeft geen schoolexamen maar dient voldoende (V) of goed (G) te zijn afgesloten om deel te mogen nemen aan het CE. Wereldreligies en levensbeschouwelijke onderwerpen zijn het uitgangspunt van de lessen.
Om een voldoende te behalen voor godsdienst/levensbeschouwing moeten de leerlingen in het examenjaar op de gemaakte toetsen gemiddeld een 5,5 of hoger scoren.
Het gemiddelde van alle behaalde cijfers wordt omgezet naar een Onvoldoende, Voldoende of Goed waarbij:
O = 0,0 - 5,4
V = 5,5 - 7,4
G = 7,5 - 10

Wat draagt het vak godsdienst/levensbeschouwing bij aan het leren en leven van leerlingen?

Bij het vak godsdienst/levensbeschouwing leren de leerlingen aan de hand van verschillende godsdiensten en levensbeschouwingen een eigen levensvisie te ontwikkelen. Leren respect te hebben voor andere opvattingen of zienswijze en te begrijpen waarop die opvattingen zijn gebaseerd. Ze leren daarbij een kritische houding om beargumenteerd het met bepaalde opvattingen wel of niet eens te zijn.
Door levensbeschouwelijke vragen te stellen leren de leerlingen na te denken en vragen te stellen over de betekenis en zin van het leven. Dit gaat zowel om hun eigen leven als dat van anderen. Aan de hand van actuele gebeurtenissen worden leerlingen uitgedaagd om na te denken over goed en kwaad en hoe zij zichzelf hiertoe verhouden.

Tijdens de lessen maken we gebruik van: actualiteiten van (sociale) media, films, documentaires, religieuze voorwerpen, artikelen, lesboeken of zelfontwikkeld materiaal. Ook een heilig boek, een excursie of een viering kan bijdragen aan een ontwikkeling van kennis, inlevingsvermogen en visie.
De manier van toetsen is divers. Kennis en ontwikkeling wordt getoetst via so's, presentaties, portfolio's en verslagen. Bij de voorbereiding van een kerst- en paasviering, wordt er ook wel getekend of gebruik gemaakt van digitale verwerkingsvorm (zoals powerpoint of het maken van een filmpje). De leerlingen van het eindexamenjaar helpen mee bij de organisatie van de paasviering.
Afhankelijk van het niveau en het aantal leerjaren dat een leerling godsdienstles volgt, gaan we diepere in op de lesstof en de diverse religies.

Voor het SE-A en SE-B gebruiken we de methode: **Op verhaal komen wereldgodsdiensten**.

De methode staat niet op de boekenlijst, want de methode is in klassensets aanwezig op school en in bezit van de school.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
TTS-A	Jodendom, de onderdelen Wereldwijd en Nederland, Thora, Synagoge en feesten	Schriftelijke toets	30	ja	5	50	Schooleigen	n.v.t.
TTS-B	Jodendom, de onderdelen Geschiedenis, Profeten en Geschriften Jodendom, Christendom en Islam vergeleken	Schriftelijke toets	30	ja	6	50	Schooleigen	n.v.t.
TTS-C (PO)	Vieringen: kerst: kerstproject en pasen: voorbereiding en organisatie van de viering	Praktische opdracht	40	nee	7	n.v.t.	Schooleigen	n.v.t.
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A	Nederland en Indonesië	Schriftelijke toets	10	ja	1	50	SE	K2,K3,K4
SE-B	De Tweede Wereldoorlog	Schriftelijke toets	10	ja	2	50	Schooleigen	K2,K3
SE-C	Nederland na 1945	Schriftelijke toets	10	ja	3	50	SE + CE	K2,K3,K8 & V5
SE-D	Koude Oorlog	Schriftelijke toets	10	ja	4	50	SE + CE	K2,K3,K9
SE-E	Staatsinrichting	Schriftelijke toets	20	ja	6	50	SE + CE	K2,K3,K5 & V5
SE-F	Historisch overzicht vanaf 1900	Schriftelijke toets	20	ja	7	50	SE + CE	K2,K3,K10 & V1,V2 & V9
SE-PO1	Plaatsen van herinnering WOII in Haarlemmermeer	Praktische opdracht	10	nee	2	n.v.t.	SE	K2,K3,V8 & V7
SE-PO2	Werkstuk + mondeling Leerlingen kiezen zelf een onderwerp (persoon, gebeurtenis, ontwikkeling) uit de 20e eeuw en maken hier een werkstuk over waarover ze in het mondeling worden bevraagd.	Praktische opdracht	10	nee	5	15	SE	K1,V8 & V7
			100					

Inleiding Elke periode in leerjaar 4 is een praktisch Schoolexamen die bestaat uit onderdelen die een leerling in de perioden in leerjaar 3 zich eigen heeft gemaakt.
Elke opdracht bevat een aantal onderdelen/eindtermen uit de syllabus Informatietechnologie GL/TL 2016-2017

<https://www.examenblad.nl/2025/vmbo-tl/vakken/exacte-vakken/informatietechnologie-vmbo-gl-tl>

Elke periode worden er onderdelen uit de syllabus uitgevoerd en de bijbehorende LOB-vaardigheden geoefend.

De exacte invulling en samenstelling van de periode opdrachten gaan in overleg met de leerling en kan verschillen per leerling vanwege het gekozen onderwerp. Wel zullen alle productie-eisen voor elke leerling gelijk zijn in een opdracht.

Voor elke kandidaat komen de volgende punten aan de orde:
computervaardigheden, informatie analyseren en verwerken, software beheersing, handvaardigheden in samenloop met media en printproducties voor lokale ondernemers.

Dit wordt vertaald naar opdrachten over de werking van de computer, netwerken, internet, softwareprogramma's, HTLM/webdesign, media en print technieken. In overleg en rekening houdend met de interesse van de kandidaat wordt een onderwerp gekozen.

Kerndelen in het PTA Informatietechnologie:
Werken aan vakoverstijgende thema's
Leren uitvoeren
Leren leren
Leren communiceren
Leren reflecteren op het leer- en werkproces
Leren reflecteren op de toekomst

Zichtbare vaardigheden in het PTA Informatietechnologie:
Oriëntatie op leren en werken
Professionele vaardigheden
ICT-vaardigheden
Maatschappij en innovatie
Hardware
Media ontwerpen
IT ontwerpen

Bovenstaande punten komen elke periode in alle opdrachten voor.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-PO1	Eindopdracht 1 periode 5: Herhalen van basisvaardigheden uit leerjaar 3 in software kennis en LOB vaardigheden in de vorm van een maatschappelijk onderzoek waarin een probleem wordt onderzocht en in een 2D ontwerp en muldimedia ontwerp wordt gerealiseerd.	Praktische opdracht	25	Nee	5	n.v.t.	SE	IT/1 - IT/2 - IT/3 - IT/4 - IT/6
SE-PO2	Eindopdracht 2 periode 6: Onderzoek naar hardware, netwerk en software mogelijkheden binnen een gekozen werksector die de leerling als vervolgopleiding heeft gekozen. Dit kan zijn in de zorg, electra, overheid, mobiliteit of ander werkveld. Uitwerken van dit onderzoek in een verslag vorm (vrij te kiezen vorm met productie-eisen)	Praktische opdracht	25	Nee	6	n.v.t.	SE	IT/4 - IT/5 - IT/6 - IT/7
SE-PO3	Eindopdracht 3 periode 7: Het onderzoek uit periode 6 wordt naar een website vertaald die het volledige onderzoek in beeld en woorden brengt. Daarnaast zal er ook een promotie video gemaakt worden over het onderwerp uit het onderzoek.	Praktische opdracht	50	Nee	7	n.v.t.	SE	IT/1 - IT/2 - IT/3 - IT/4 - IT/5 - IT/6 - IT/7
			100					

Inleiding Het examen bestaat alleen uit een schoolexamen (SE).
 De onderdelen SE-A, B, C en D worden beoordeeld met **Onvoldoende** (4), **Voldoende** (6) of **Goed** (8).

Het eindgemiddelde van de resultaten moet minimaal een voldoende (5,5) zijn.

Hiervoor geldt:

0,0 - 5,4 = onvoldoende

5,5 - 7,4 = voldoende

7,5 - 10 = goed

KV/K/1 Oriëntatie op leren en werken

De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van kunst en cultuur in de maatschappij.

KV/K/2 Basisvaardigheden

De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerking en informatie verwerven en verwerken.

KV/K/3 Culturele en kunstzinnige vorming en verdieping

De kandidaat kan zich een beeld vormen van het culturele en kunstzinnige veld door te kiezen voor en actief deel te nemen aan ten minste 4 culturele en kunstzinnige activiteiten die gerelateerd zijn aan verschillende kunstvakken (zoals bijvoorbeeld beeldende vorming, muziek, dans en drama).

Ten minste één kunstzinnige activiteit resulteert in de productie en presentatie van eigen werk.

KV/K/4 Reflectie en kunstdossier

De kandidaat kan zijn culturele en kunstzinnige ontwikkeling inzichtelijk maken in een kunstdossier, waarvan de vorm door de school en de leerling tezamen bepaald wordt. Hij kan daarmee verslag doen van alle activiteiten die zijn ondernomen en hierop reflecteren.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-PO1	Dans en/of drama workshop	Praktische opdracht	25	nee	2-4	n.v.t.	SE	KV/K/2 KV/K/3
SE-PO2	Bezoek culturele instelling	Praktische opdracht	25	nee	1	n.v.t.	SE	KV/K/1 KV/K/3
SE-PO3	Reflectie en kunstdossier	Praktische opdracht	25	nee	2-4	n.v.t.	SE	KV/K/1 KV/K/4
SE-PO4	Bandopdracht, muziek	Praktische opdracht	25	nee	4	n.v.t.	SE	KV/K/3
			100					

Inleiding Het examen bestaat alleen uit een Schoolexamen (SE).

Het examenprogramma bestaat uit de volgende kerndoelen:

LO1/K/1 Oriëntatie op leren en werken

LO1/K/2 Basisvaardigheden

LO1/K/3 Leervaardigheden in het vak lichamelijke opvoeding

LO1/K/4 Spel

LO1/K/5 Turnen

LO1/K/6 Bewegen op muziek

LO1/K/7 Atletiek

LO1/K/8 Zelfverdediging

LO1/K/9 Actuele bewegingsactiviteiten

Het vak LO telt mee voor het examen mavo.

Dat wil zeggen dat alle resultaten van de praktische opdrachten die je in het voor- en eindexamenjaar behaalt tijdens de lessen LO, sportoriëntatie, sportdagen of afsluitmomenten, meetellen in de eindbeoordeling.

Wanneer je aan onderstaande voorwaarden voldoet, dan zal de eindbeoordeling met een voldoende of goed worden beoordeeld.

1. Actieve deelname
2. Werkhouding
3. Omgang met klasgenoten en docent
4. Houden aan afspraken

Beoordeling:

Op de website van het HVC vindt je een uitgebreide toelichting over de beoordeling middels een RUBRIC voor het het vak LO.

Het gemiddelde van al de behaalde cijfers wordt uiteindelijk omgezet in een letter.

Hierbij is:

O = 5,4 of minder

V = 5,5-7,4

G = 7,5 of meer

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-PO1	Keuze sportdag.	Praktische opdracht	25	Nee	2.	n.v.t.	SE	LO1/K/3 LO1/K/9
SE-PO2	Atletiek: Hardlopen, ver- en hoogspringen en één vorm van werpen, stoten of slingeren.	Praktische opdracht	15	Nee	5.	n.v.t.	SE	LO1/K/1 LO1/K/7
SE-PO3	Bewegen op muziek: Ritme en bewegen, streetdance, jazzdans of conditionele vormen op muziek en daarbij regelende taken uitvoeren, waaronder een eenvoudige variatie ontwerpen en uitvoeren.	Praktische opdracht	15	Nee	7.	n.v.t.	SE	LO1/K/3 LO1K/6
SE-PO4	Spel binnen/ buiten: Een slag- en loopspel, drie doelspelen, twee terugslagspelen (een vorm van volleybal en keuze uit minstens één vorm van badminton, tennis of tafeltennis), vormen van tik- en afgooispelen.	Praktische opdracht	15	Nee	7.	n.v.t.	SE	LO1/K/2 LO1/K/4
SE-PO5	Turnen: Steun- en vrij springen, herhaald springen, zwaaien, balanceren en acrobatiek.	Praktische opdracht	15	Nee	7.	n.v.t.	SE	LO1/K/5
SE-PO6	Zelfverdediging Keuze uit: Stoetspelen (bijvoorbeeld: vormen van judo), trefspelen (bijvoorbeeld: vormen van boksen, schermen of karate-do).	Praktische opdracht	15	Nee	7.	n.v.t.	SE	LO1/K/3 LO1/K/8
			100					

Vak: Lichamelijke Opvoeding 2**L02****schooljaren
3-mavo 2025-2026
4-mavo 2026-2027****Inleiding**

1. Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.
Alle handelingsdelen dienen "Naar Behoren" te worden afgesloten.
Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's en HD's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Het schoolexamen bevat:

- 2 theoretische toetsen
- 12 praktische opdrachten bewegen
- 1 handelingsdeel (20 uur)

2. Deelname aan de les

L02 is een ervaringsvak. Daarmee wordt bedoeld dat de leerling aanwezig moet zijn en deel moet nemen aan de lessen. Ook in geval van blessure of herstel van ziekte is de leerling aanwezig.
Er mag maximaal 1 les per periode gemist worden.
De leerling heeft altijd zijn sportkleding mee voor de juiste (weers-)omstandigheden.
Bij te veel afwezigheid kan de leerling het onderdeel niet afsluiten en gaat door naar de inhaalronde. Bij blessures/ziekte wordt er een passende afspraak gemaakt, let op: het initiatief hiervoor ligt bij de leerling.

3. Beoordeling praktijk

Tijdens de praktijklessen worden readers uitgedeeld.

Hierin bevindt zich een logboek, dat voorafgaande aan het afsluiten van een onderdeel, moet worden ingeleverd.

Wanneer dit niet naar behoren wordt ingeleverd zal de leerling automatisch doorgaan naar de inhaalronde.

Dit geldt ook voor blessures.

Inhaalmomenten:

- 1 In de week voor de kerstvakantie
- 2 In de week voor de 3e SE week.

4. Doubleren

In geval van doubleren kunnen je cijfers blijven staan.

Het vak hoeft niet opnieuw gevolgd te worden. Kies je ervoor om het vak te herkansen dan doe je alle onderdelen van het jaar weer mee met de klas.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijds duur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-1	EHBSO (of clinic reanimatie dat dagdeel gaat duren)	Schriftelijke toets	10	ja	6	100	SE	LO2/K11 LO2/K3
SE-2	Spelregel kennis	Schriftelijke toets	10	ja	4 + 7	50	SE	LO2/K3
SE-PO1	Fitness en trainingsschema maken/uitvoeren	Praktische opdracht	10	nee	1-7	n.v.t.	SE	LO2/K7
SE-PO2	Doelspel	Praktische opdracht	5	nee	1-7	n.v.t.	SE	LO2/K4
SE-PO3	Terugslagspel	Praktische opdracht	5	nee	1-7	n.v.t.	SE	LO2/K4
SE-PO4	Eindvakspel	Praktische opdracht	5	nee	1-7	n.v.t.	SE	LO2/K6
SE-PO5	Bewegen op muziek	Praktische opdracht	5	nee	1-7	n.v.t.	SE	LO2/K6
SE-PO6	Zelfverdediging	Praktische opdracht	5	nee	1-7	n.v.t.	SE	LO2/K8
SE-PO7	Racketsport	Praktische opdracht	5	nee	1-7	n.v.t.	SE	LO2/K4
SE-PO8	honkslagspelen	Praktische opdracht	5	nee	1-7	n.v.t.	SE	LO2/K4
SE-PO9	Turnen, turntuin	Praktische opdracht	5	nee	1-7	n.v.t.	SE	LO2/K5
SE-PO10	klimmen	Praktische opdracht	5	nee	1-7	n.v.t.	SE	LO2/K9
SE-PO11	Atletiek 2 werpen / springen	Praktische opdracht	5	nee	1-7	n.v.t.	SE	LO2/K7
SE-PO12	Maatschappelijke diensttijd, Portfolio met opdrachten naar aanleiding organiseren sportactiviteit.	Praktische opdracht	20	nee	4+7	n.v.t.	SE	LO2/K10 LO2/K11
SE-HD1	Sport en maatschappij. Hieronder vallen o.a.: Geven van trainingen op eigen club, helpen bij sportdagen intern en extern, geven lessen aan andere klassen, begeleiden werkweek. Het dient in 4 mavo in december afgesloten worden met een naar behoren (NB)	Handelingsdeel	nb/nnb	nee	1-5	20 uur	SE	LO2/K11 LO2/K1 LO2/K2
			100					

Inleiding LOB staat voor Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding.

Leerlingen volgen vanaf klas 2 verplicht een aantal activiteiten en maken opdrachten die door de decaan worden aangeboden.
 Naar aanleiding van deze activiteiten en opdrachten wordt een digitaal LOB-dossier (Qompas) bijgehouden.
 Via dit digitale dossier verkrijgen de leerlingen ook informatie over hun eigen kunnen, wat ze willen en welke mogelijkheden er zijn. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de LOB competenties:
 Kwaliteitenreflectie: wie ben ik, wat kan ik?
 Motievenreflectie: wat wil ik, wat drijft mij?
 Werkexploratie: welk soort werk past bij mij?
 Loopbaansturing: wat wil ik worden?
 Netwerken: wie kan mij daarbij helpen?

Het digitale LOB-dossier moet voor aanvang van het examen naar behoren zijn afgerond.

Tot de verplichte activiteiten behoren onder andere:

Een bezoek aan LOB op de campus van het NOVA College
 Een bezoek aan de MBO markt (informatie markt) in klas 2 of 3 of 4.

Het bijwonen van een informatie les over de vakkenpakketkeuze verzorgt door de decaan in klas 2 en 3.
 Het bezoeken van minimaal 2 opendagen en/of meeloopdagen in klas 4.
 Elke leerling heeft in klas 4 een afspraak met de decaan.
 Elke leerling in 4-mavo meldt zichzelf aan bij een vervolg opleiding voor 1 april.

Naar aanleiding van verschillende activiteiten zijn er opdrachten in het digitale LOB-dossier die de leerling naar behoren moet maken.

De decaan houdt zich het recht voor om tijdens het schooljaar activiteiten toe te voegen en of te schrappen uit de verplichte lijst.
 De leerlingen worden van eventuele aanpassingen op de hoogte gebracht.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
Handelingsdeel	De leerling heeft de onderdelen uit de inleiding doorlopen.	Handelingsdeel	nb/nnb	nee	1-7	n.v.t.	Schooleigen	n.v.t.

Inleiding Het examen bestaat alleen uit een SE. Het vak wordt afgesloten in 3-MAVO.

Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

4 schriftelijke toetsen
 3 praktische opdrachten

De lesstof is terug te vinden in het boek Thema's Maatschappijleer VMBO KGT van uitgeverij Essener. ISBN nummer: 978-94-020-0884-2. Dit is de 6de druk.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A	H1: Wat is maatschappijleer H3: Cultuur en identiteit	Schriftelijke toets	10	ja	1	50	SE	K/1/2/3/4/5
SE-B	H5: Rechtsstaat	Schriftelijke toets	20	ja	2	50	SE	K/3/5/6/7
SE-C	H4: Politiek	Schriftelijke toets	20	ja	3	50	SE	K/3/5/6/7
SE-D	H7: Pluriforme Samenleving	Schriftelijke toets	20	ja	4	50	SE	K/3/5/6/7
SE-PO1	H1 Wat is maatschappijleer, H3: Cultuur en identiteit, H9: Burgerschap. Zelfportret: individueel verslag over eigen plaats in de maatschappij.	Praktische opdracht	10	nee	2	n.v.t.	SE	K1/2/3/4
SE-PO2	H2: Media, H6: Nederland en de wereld. Verslag over een mondiaal probleem aan de hand van nieuwsbronnen.	Praktische opdracht	10	nee	3	n.v.t.	SE	K/2/3/6/7
SE-PO3	H8: Werk, Verslag over werk en sociale ongelijkheid.	Praktische opdracht	10	nee	4	n.v.t.	SE	K/1/2/5/7
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Alle handelingsdelen dienen "Naar Behoren" te worden afgesloten.
 Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's en HD's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A	Grammatica	Schriftelijke toets	10	ja	1	50	SE + CE	K2,K3, K7
SE-B	Verhaalanalyse/ fictie	Schriftelijke toets	10	ja	2	50	SE + CE	K8
SE-C	Spelling en taalfouten	Schriftelijke toets	10	ja	3	50	SE + CE	K7,K3,K2
SE-D	Kijk- en luistertoets	Kijk- en luister-toets	10	ja	4	70	SE	K4
SE-E	Leesvaardigheid en woordenschat	Schriftelijke toets	15	ja	5	100	SE + CE	K6, K2, K3
SE-F	Schrijfvaardigheid	Schriftelijke toets	15	ja	7	100	SE + CE	K2,K6,K7,K3,V2,V3,V1
SE-G	Fictiedossier Presentatie afsluiten Fictiedossier 4M	Mondelinge toets	10	nee	6	50	SE	K5,K4,K2,K1,K3,V3,V1
SE-PO1	Fictiedossier 1 Opdracht kratboek	Praktische Opdracht	5	nee	2	n.v.t.	SE	K8,K7,V3, K5, V1
SE-PO2	Fictiedossier 2 Podcast	Praktische Opdracht	5	nee	3	n.v.t.	SE	K5, K8, V1,V3
SE-PO3	Fictiedossier 3 Boek-filmvergelijking literatuur	Praktische Opdracht	5	nee	5	n.v.t.	SE	K8,V2,K7,V3, V1
SE-PO4	Fictiedossier 4 Creatief schrijven	Praktische Opdracht	5	nee	6	n.v.t.	SE	K8,K7,V3, V1
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

(d3) = boek 3e klas

(d4) = boek 4e klas

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A	Elektriciteit (d3) Warmte (d3)	Schriftelijke toets	8	ja	1	50	SE + CE	K1,2,3,5,12
SE-B	Krachten (d3) Het weer (d3)	Schriftelijke toets	8	ja	2	50	SE	K1,2,3,6,9
SE-C	Stoffen (d3) Materialen (d3)	Schriftelijke toets	8	ja	3	50	SE	K1,2,3,7,11
SE-D	Licht (d3) Atomen en straling (d3)	Schriftelijke toets	8	ja	4	50	SE + CE	K1,2,3,4,10
SE-E	Elektriciteit (d4) Schakelingen (d4)	Schriftelijke toets	16	ja	5	50	SE + CE	K1,2,3,5
SE-F	Energie (d4) Geluid (d4)	Schriftelijke toets	16	ja	6	50	SE + CE	K1,2,3,6,8
SE-G	Krachten (d4) Werktuigen (d4)	Schriftelijke toets	16	ja	6	50	SE + CE	K1,2,3,9 V2
SE-H	Bewegingen (d4) Kracht(en) en beweging(en) (d4)	Schriftelijke toets	16	ja	7	50	SE + CE	K1,2,3,9 V1
SE-PO	Vakinhoudelijke verdiepend onderzoek met onderwerp naar eigen keuze ter goedkeuring van de docent.	Praktische opdracht	4	nee	2,3,4	n.v.t.	SE	K1,2,3,V3,4
			100					

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Erratum 4 mavo, september 2026

Aanvullende informatie over de eisen waaraan PO's dienen te voldoen ontvangt de leerling van de vakdocent.

Genoemde hoofdstukken hebben betrekking op: Chemie Overal 3 vmbo-gt 5de editie, Chemie Overal 4 vmbo-gt 5de editie
De toetsstof is cumulatief.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A	H3: Productieprocessen H5: Reacties	Schriftelijke toets	10	ja	4	50	SE + CE	K1, K2, K3, K4, K9, K10, V1
SE-B	H1: Stoffen en mengsels H2: Mengen en scheiden H7: Verbrandingen H8: Water	Schriftelijke toets	30	ja	6	100	SE + CE	K1, K2, K3, K4, K5, K7, K8, K11, V1, V2
SE-C	H4: Bouw van stoffen H6: Kunststoffen H9: Zouten	Schriftelijke toets	25	ja	6	100	SE + CE	K1, K2, K3, K4, K10, K11, V1, V2
SE-D	H10: Zuren en basen H11: Delfstoffen	Schriftelijke toets	25	ja	7	100	SE + CE	K1, K2, K3, K4, K7, K9, K10, V2
SE-PO	Praktische opdracht verwerkt in een verslag	Praktische opdracht	10	nee	7	100	SE	K1, K2, K3, K6, V1, V2, V3, V3
			100					

Inleiding De leerling kiest in 4-mavo voor een profiel. Binnen dit profiel wordt het onderwerp voor het profielwerkstuk (PWS) gekozen. Dit onderdeel is een verplicht onderdeel. De titel van het PWS wordt weergegeven op het diploma.

In klas 3 is er één dag meegelopen bij een bedrijf/instelling als stage.
 In klas 4 wordt er gekozen uit een aantal bedrijven. De gekozen bedrijven/instellingen sluiten aan bij het profiel, de vervolgopleiding en het toekomstig beroep. De leerling vormt zich een idee over wat hij/zij kan bereiken in de vervolgopleiding. Hiervan wordt een verslag opgesteld. Dit verslag vormt het profielwerkstuk. Als afsluiting volgt de presentatie van het PWS. Deze presentatie is onderdeel van de beoordeling.

Totstandkoming

De leerling heeft een startgesprek met zijn begeleider. De begeleider ondersteunt bij zoeken en contactmaken van het bedrijf/instelling en begeleidt het proces.
 Er worden afspraken gemaakt over de contactmomenten tussen leerling en begeleider.

Onderdelen in het verslag

- a)** Leerling gaat op zoek naar bedrijf of instelling
 - De leerling bezoekt de website of probeert informatie te krijgen.
 - Overleg met de begeleider/ docent over de informatie die gevonden is en de vragen die nog beantwoord moeten worden.
 - Uiteindelijk vergelijk je de stage van klas 3 en de bezochte bedrijven of instellingen met elkaar.
- b)** Beschrijving van het bedrijf of instelling?
- c)** Welke werkzaamheden worden er in het bedrijf/instelling uitgevoerd?
- d)** Uitwerking van een interview met een werknemer van het bedrijf/instelling. De vragen en antwoorden geven de leerling inzicht in de werkzaamheden en het beroep.
- e)** De leerling houdt in een dagschema de werkzaamheden van een werknemer bij.
- f)** Argumentatie waarom het werken in het bedrijf/instelling bij de leerling past.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
PWS-PO1	Verslag, inhoudelijk beoordeling	Praktische opdracht	o/v/g	n.v.t.	1- 7	n.v.t.	SE	n.v.t.
PWS-PO2	Presentatie profielwerkstuk	Praktische opdracht	o/v/g	n.v.t.	6	n.v.t.	SE	n.v.t.

Inleiding Het PTA bevat enkel afsluitende opdrachten die rekendoelen uit het referentie niveau 2F bevatten.
 Het eindcijfer wordt vermeld op een bijlage bij de cijferlijst van het diploma en telt niet mee in de zak-/slaagregeling.
 De toetsen worden afgenomen in leerjaar 3.

Erratum 3 mavo, oktober 2025

Voor de herkansingen van de Rekentoets geldt dat deze niet meetellen voor het totaal aantal herkansingen, zoals in het examenreglement wordt genoemd.
 De toets is onbeperkt herkansbaar.

Het streven is dat alle leerlingen de toets voldoende afronden.

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A	Getallen, Verhoudingen, Meten & Meetkunde en Verbanden	Schriftelijke toets	100	ja	1	50	SE	Streefniveau 2F

Inleiding Alle eenheden volgens het schoolexamenprogramma vindt u in het onderstaande PTA.

Er wordt gewerkt met de methode: Getal en Ruimte

Naam	Uitgebreide uitleg	Type toets	weging	Herkansing	SE-periode	Tijdsduur	SE en/of CE of schooleigen	Eindtermen
SE-A	H1: Procenten H4: Statistiek	Schriftelijke toets	10	ja	1	100	SE + CE	WI/K/1,2,3,7,8 & WI/V1,2,3,4
SE-B	H6: Vlakke figuren	Schriftelijke toets	20	ja	5	100	SE + CE	WI/K/1,2,3,6,8 & WI/V1,2,4
SE-C	H5: Rekenen, meten en schatten H7: Verbanden	Schriftelijke toets	30	ja	6	100	SE + CE	WI/K/1,2,3,4,5,8 & WI/V1,2,4
SE-D	H5: Rekenen, meten en schatten H6: Vlakke figuren H7: Verbanden H8: Ruimte meetkunde	Schriftelijke toets	40	ja	7	100	SE + CE	WI/K/1,2,3,4,5,6,8 & WI/V1,2,4